

Allmänhetens tillgång till handlingar 2017

Europaparlamentets
årsrapport

FÖRORD

Parlamentet, rådet och kommissionen har sedan den 3 december 2001 tillämpat förordning (EG) nr 1049/2001, som gäller allmänhetens tillgång till dessa institutioners handlingar.

I artikel 17.1 i denna förordning står följande: "Varje institution skall årligen offentliggöra en rapport för föregående år, vilken skall ta upp det antal fall då institutionen har avslagit ansökningar om tillgång till handlingar, skälen för dessa avslagsbeslut samt antalet känsliga handlingar som inte har registerförts."

Enligt artikel 116.6 i parlamentets arbetsordning ska presidiet anta den årsrapport som avses i artikel 17.1 i förordning (EG) nr 1049/2001.

OM METODEN

Europaparlamentets årsrapport för 2017 har utarbetats med hjälp av följande metod:

- Siffror för konsulterade och begärda handlingar avser endast specifikt angivna handlingar.
- Ansökningar om ett mycket stort eller ett obestämt antal handlingar, som institutionen inte kunde identifiera, räknas inte in i antalet begärda handlingar.
- Siffrorna för ansökningar om tillgång till handlingar tar hänsyn till två typer av ansökningar: dels om specifikt angivna handlingar, dels om ett obestämt antal handlingar.
- Beslut om partiell tillgång räknas som bifall.
- Bekräftande ansökningar kan avse antingen ett inledande beslut om avslag eller ett inledande beslut om partiell tillgång.
- Årtalet för en bekräftande ansökan fastställs genom registreringsdatumet för den motsvarande ursprungliga ansökningen.

INNEHÅLL

<i>Sammanfattning</i>	4
<i>KAPITEL I Ansökningar om tillgång till handlingar i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001 under 2017</i>	5
A) Parlamentets offentliga dokumentregister.....	5
B) Konsulterade och begärda handlingar	6
B.1) Direkt konsulterade handlingar	6
B.2) Handlingar som begärdes via det elektroniska ansökningsformuläret eller via e-post	7
C) Siffror om ansökningar.....	8
D) De sökandes profiler	11
<i>KAPITEL II UTVECKLINGSTENDENSER OCH SÄRSKILDA FRÅGOR</i>	14
A) Ansökningar om ledamöters utgifts- och ersättningskrav	14
B) Ansökningar om handlingar med koppling till anbudsinfordringar och upphandlingsförfaranden.....	15
C) Samråd med tredje part.....	16
<i>KAPITEL III Klagomål till Europeiska ombudsmannen och rättsfall</i>	18
A. Nya klagomål.....	18
B. Rättslig prövning.....	18
B.1) Nya ärenden.....	18
B.2) Domstolsavgöranden	19
<i>Avslutande anmärkningar</i>	21

Europaparlamentets årsrapport om allmänhetens tillgång till handlingar – 2017 (Artikel 17 i förordning (EG) nr 1049/2001)

Sammanfattning

Siffror

- Antalet hänvisningar till handlingar i det offentliga registret fortsatte att öka. Den 31 december 2017 innehöll databasen 683 846 hänvisningar, jämfört med 647 903 stycken i slutet av föregående år.
- Under 2017 konsulterade användarna av webbplatsen för parlamentets offentliga dokumentregister 95 014 handlingar direkt genom registret. Under samma period mottog parlamentet via det elektroniska ansökningsformuläret eller per e-post 452 ansökningar som rörde 725 specifikt angivna handlingar, vilket var en minskning med 10 % jämfört med 2016.
- Av de 452 ansökningarna rörde 84 handlingar som inte tidigare lämnats ut till allmänheten.
- Den totala andelen bifall uppgick under 2017 till över 93 %.
- Parlamentet nekade tillgång i 30 fall, huvudsakligen i samband med ansökningar om handlingar med anknytning till ledamöter.

Utvecklingstendenser

- Under 2017 minskade antalet ansökningar om ett mycket stort eller obestämt antal handlingar (ansökningar om "alla handlingar som rör ..." ett visst ämne, om "alla handlingar som innehåller information om ..." ett visst tema eller om handlingar som omfattar en viss tidsperiod osv.) med 31 % jämfört med föregående år. Denna betydande minskning följer på en tredubbel ökning mellan 2014 och 2015.
- Under 2017 fanns fortsatt ett stort intresse för handlingar som rör finansieringen av europeiska politiska partier och stiftelser. Allt fler ansökningar gällde emellertid tillgång till handlingar med koppling till ledamöters utgifter och ersättning eller parlamentets administration, exempelvis handlingar om upphandlingsförfaranden.

KAPITEL I

Ansökningar om tillgång till handlingar i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001 under 2017

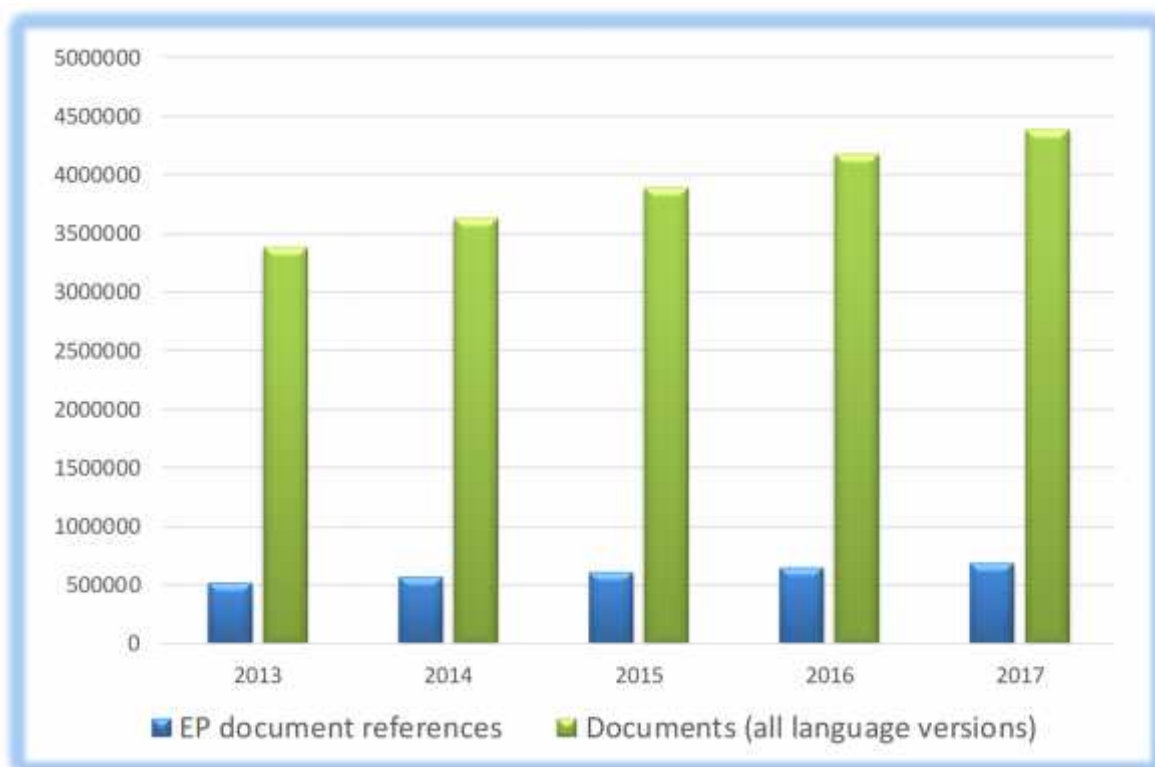
Utöver att ge läsaren en översikt över parlamentets genomförande av förordning (EG) nr 1049/2001 under åren ger de siffror och den statistik om ansökningar om tillgång till handlingar som presenteras och diskuteras i årsrapporter såsom denna en möjlighet att upptäcka tendenser, utveckling och problem på detta område.

A) Parlamentets offentliga dokumentregister

Parlamentets offentliga dokumentregister innehåller mestadels hänvisningar till lagstiftningshandlingar. Där så är möjligt ges också direkt tillgång till andra typer av handlingar. Registret upprättades 2002 i syfte att öka öppenheten ytterligare och göra det enklare för allmänheten att få tillgång till institutionens handlingar i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001.

Antalet hänvisningar till handlingar i registrets databas ökade med 6 % jämfört med året innan: den 31 december 2017 var det totala antalet 683 846 (motsvarande 4 384 273 handlingar totalt, när alla språkversioner är medräknade). Ingen känslig handling, i den mening som avses i artikel 9 i förordning (EG) nr 1049/2001, registrerades i det offentliga dokumentregistret.

(Figur 1) **Utveckling av parlamentets offentliga dokumentregister**

B) Konsulterade och begärda handlingar¹

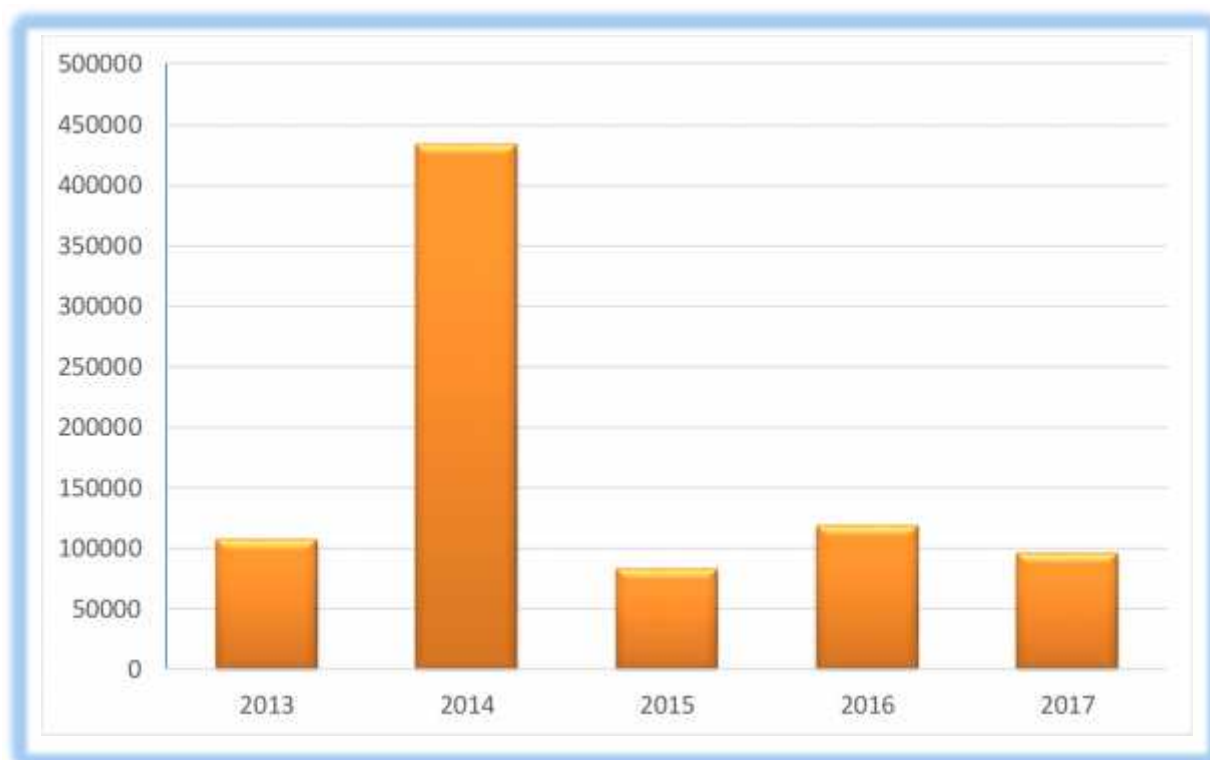
Nästan alla handlingar i parlamentets offentliga dokumentregister kan laddas ned direkt via webbplatsen, i enlighet med artikel 12 i förordning (EG) nr 1049/2001, där det slås fast att institutionerna i största möjliga utsträckning ska ge direkt tillgång till sina handlingar. De handlingar som inte kan konsulteras direkt kan göras tillgängliga på begäran via det elektroniska ansökningsformuläret² eller via e-post.

B.1) Direkt konsulterade handlingar

Under 2017 konsulterades 95 014 handlingar direkt på webbplatsen för parlamentets offentliga dokumentregister. Det är värt att notera att denna siffra inte omfattar de konsultationer som skedde via andra plattformar som är kopplade till registrets databas, till exempel webbplatserna tillhörande parlamentets utskott och tankesmedja.

De mest konsulterade typerna av handlingar var parlamentsfrågor för skriftligt besvarande i enlighet med artikel 130 i arbetsordningen (25,4 %), svar på parlamentsfrågor (22,2 %), utskottens betänkanden (6,3 %) och handlingar som mottagits från kommissionen (3,9 %).

(Figur 2) Antal handlingar som konsulterades på webbplatsen för parlamentets offentliga dokumentregister

¹ Dessa siffror avser enbart specifikt angivna handlingar.

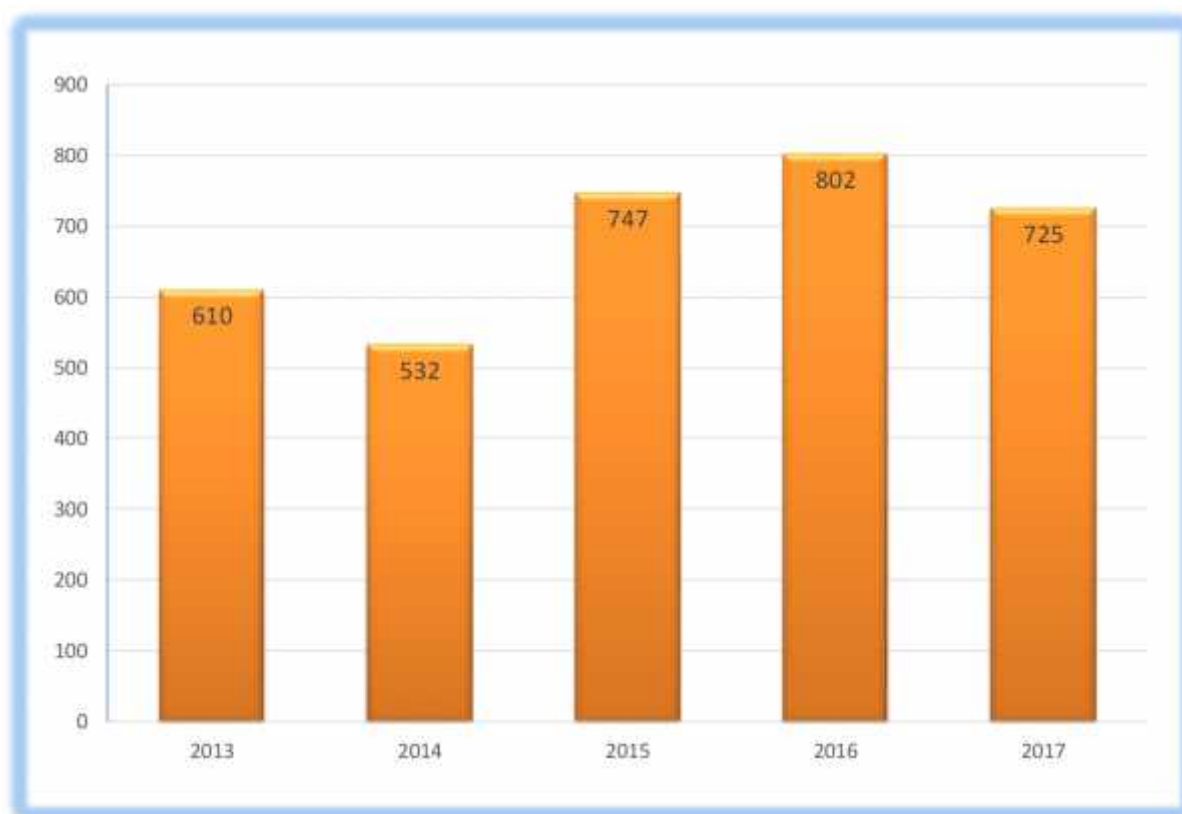
² <https://www.secure.europarl.europa.eu/RegistreWeb/requestdoc/secured/form.htm?language=SV>

B.2) Handlingar som begärdes via det elektroniska ansökningsformuläret eller via e-post

Under 2017 begärdes 725 specifikt angivna handlingar från parlamentet via det elektroniska ansökningsformuläret eller via e-post. Det utgör en ökning med 10 % jämfört med det antal specifikt angivna handlingar som begärdes föregående år.

Precis som under tidigare år omfattar denna siffra inte ansökningar om tillgång till ett obestämt antal handlingar, exempelvis ansökningar om tillgång till "alla handlingar som rör ..." ett visst ämne, "alla handlingar som innehåller information om ..." ett visst tema och så vidare. De handlingar som berörs av sådana ansökningar kan inte kvantifieras för statistiska ändamål.

(Figur 3) Antal specifikt angivna handlingar som begärdes via det elektroniska ansökningsformuläret eller via e-post

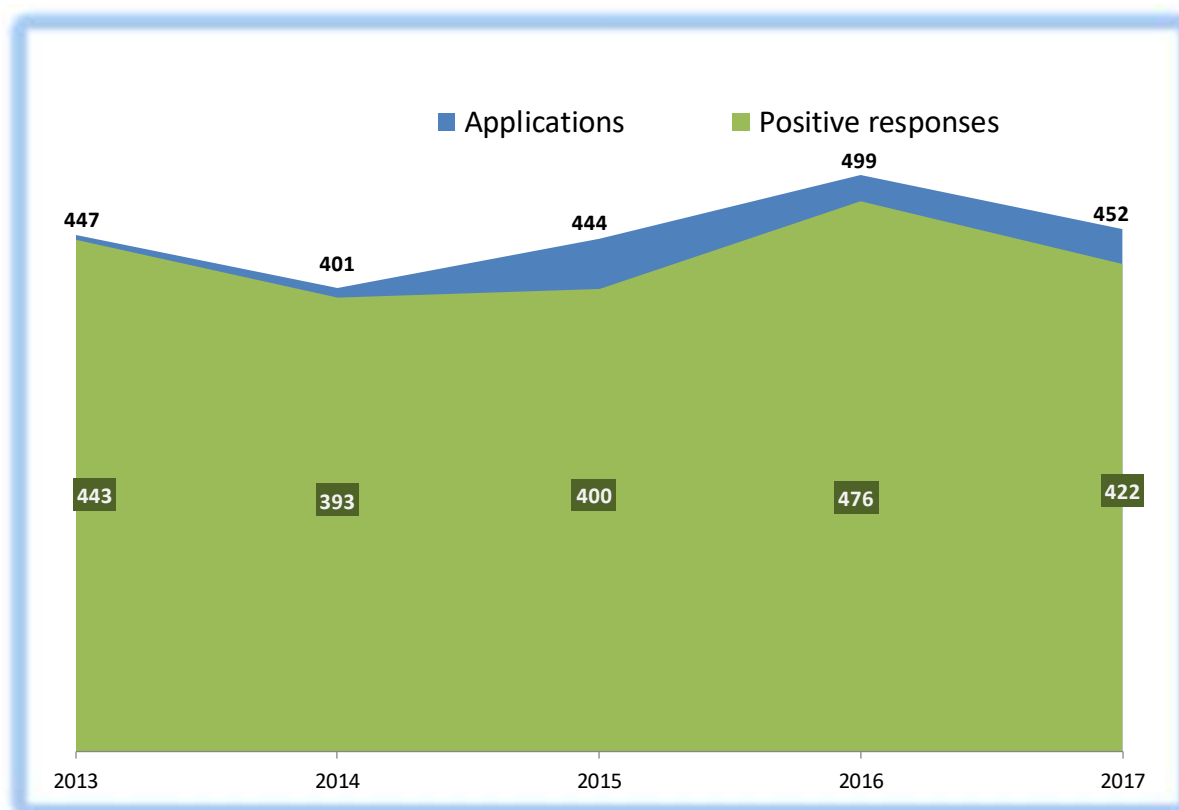
C) Siffror om ansökningar

Under 2017 mottog parlamentet 452 ansökningar via det elektroniska ansökningsformuläret eller via e-post. Av dessa gällde 341 specifikt angivna handlingar, medan 101 gällde ett obestämt antal handlingar och tio gällde interinstitutionella konsultationer inom ramen för det s.k. samförståndsavtalet³ (se kapitel II C).

Omkring 22 % av alla ansökningar som inkom under 2017 innehöll en begäran om tillgång till antingen "alla handlingar som rör ..." ett visst ämne eller "alla handlingar som innehåller information om ..." ett visst tema. Det bör noteras att antalet sådana ansökningar, det vill säga om ett obestämt antal handlingar, som kan ta lång tid att hantera, har minskat med 31 % mellan åren.

Av de 452 ansökningar som mottogs 2017 gav parlamentet bifall i 422 fall. Det inkluderade 14 fall där partiell tillgång beviljades till de begärda handlingarna.

(Figur 4) **Antal ansökningar och bifall**

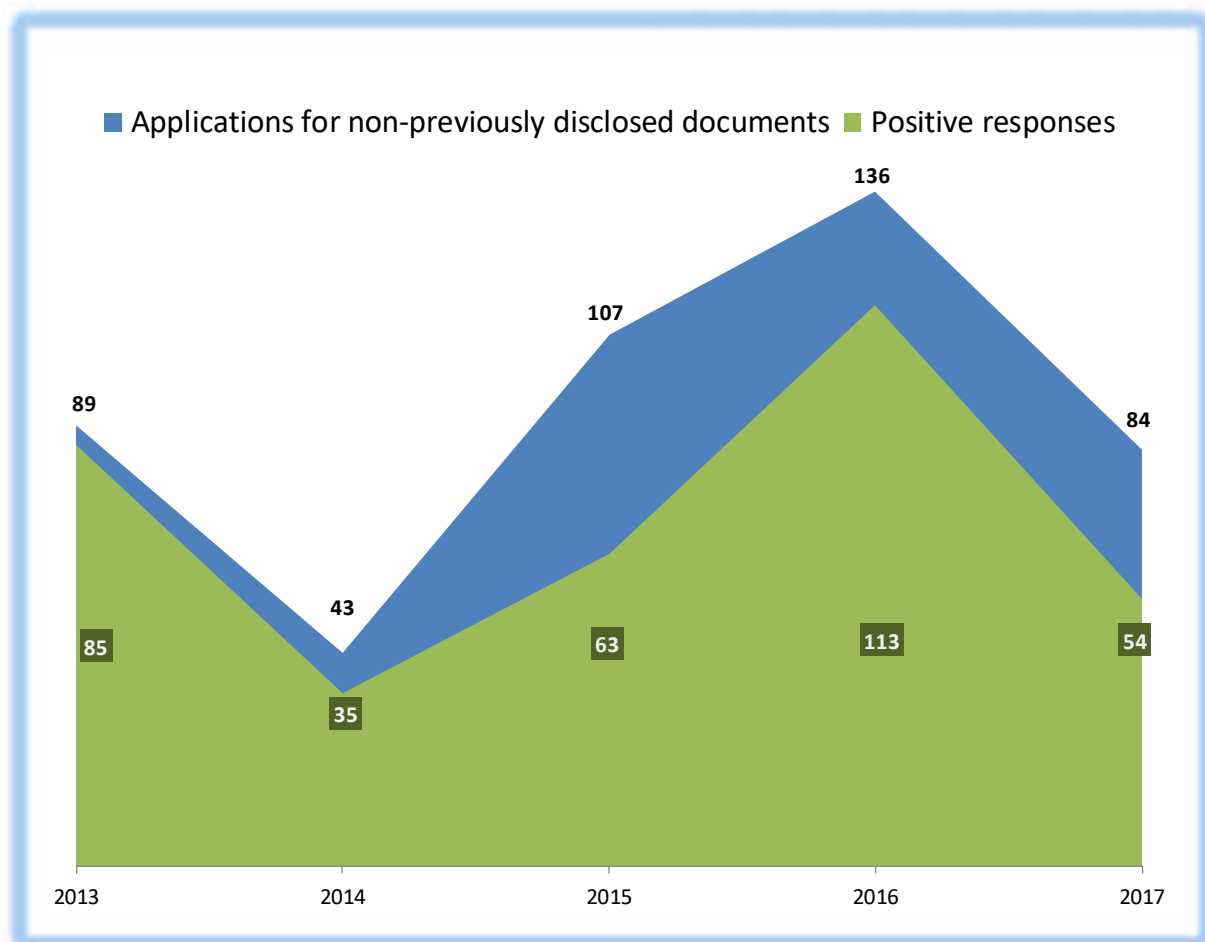
Av de 452 ansökningar som inkom 2017 rörde 84 stycken handlingar som inte tidigare lämnats ut till allmänheten.

³ Samförståndsavtal som ingicks mellan Europaparlamentets, rådets och kommissionens avdelningar i syfte att skyndsamt genomföra samråd i enlighet med artikel 4.4 i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar.

De flesta sådana handlingar gällde ledamöternas politiska arbete och deras ersättningskrav (26 %), parlamentets administration (23 %), finansieringen av politiska partier och grupper (15 %), rättsliga yttranden och domstolsförfaranden (10 %) och trepartsförhandlingar (5 %).

Under 2017 biföll parlamentet 54 av 84 ansökningar om handlingar som inte tidigare lämnats ut.

(Figur 5) **Antal ansökningar om handlingar som inte tidigare lämnats ut och antal bifall**

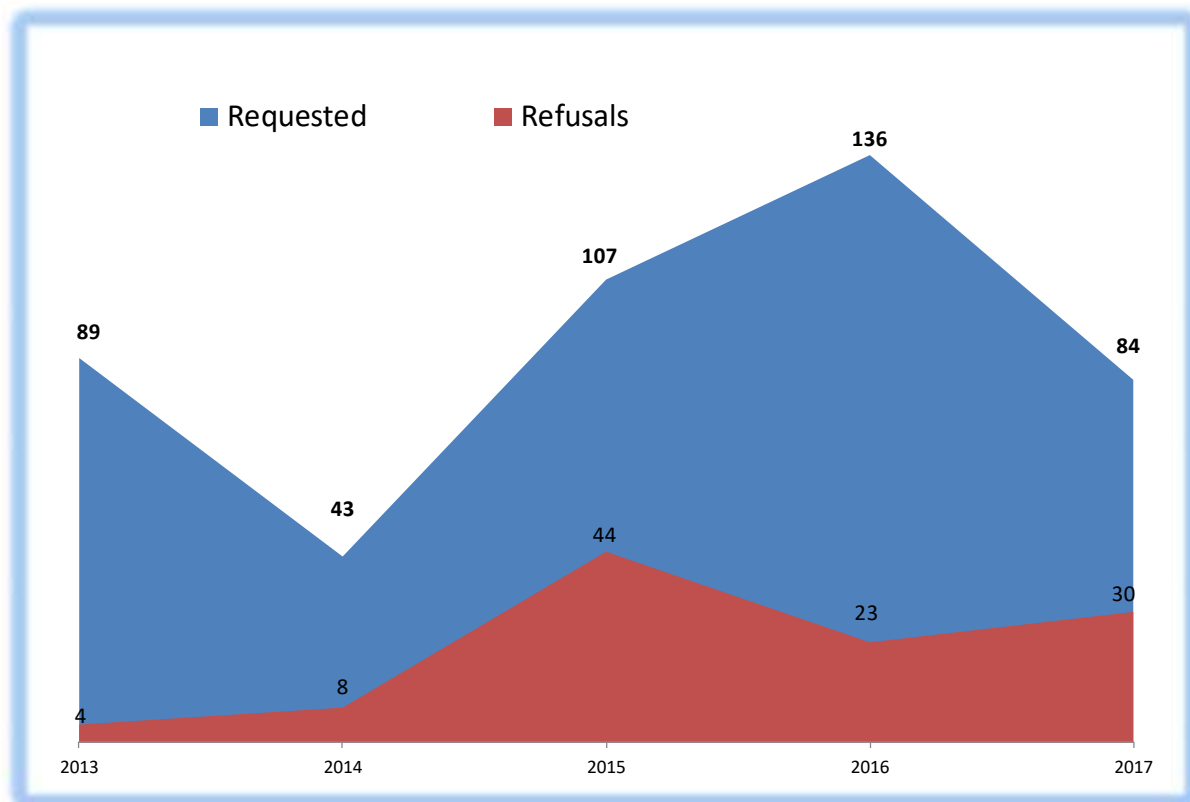
Under 2017 nekade parlamentet tillgång till begärda handlingar i 30 fall genom ett beslut av den behöriga myndigheten.

Elva bekräftande ansökningar⁴ lämnades in till parlamentet efter avslag i det inledande skedet. I samtliga fall bekräftade institutionen sin inledande hållning.

Av de 30 avslagen gällde 17 stycken handlingar med anknytning till ledamöter. Nio gällde parlamentets administration, tre gällde finansieringen av politiska partier och grupper och ett gällde framställningar.

⁴ En bekräftande ansökan kan lämnas in om den ursprungliga ansökan helt eller delvis har avslagits (artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1049/2001). Under 2017 behandlades två bekräftande ansökningar i ett svar.

(Figur 6) **Antal ansökningar om handlingar som inte tidigare lämnats ut och antal avslag**

Årets avslag grundades huvudsakligen på det obligatoriska kravet att skydda enskildas privatliv och integritet (artikel 4.1 b i förordning (EG) nr 1049/2001), institutionens beslutsförfarande (artikel 4.3 i förordning (EG) nr 1049/2001), skyddet av rättsliga yttranden (artikel 4.2 andra strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001) och en fysisk eller juridisk persons affärsintressen (artikel 4.2 första strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001).

(Figur 7) **Tillämpning av undantag i enlighet med artikel 4 i förordning (EG) nr 1049/2001**

Sammanfattningsvis förblev andelen bifall från parlamentet hög under 2017, med en total andel bifall på omkring 93 %, och en andel bifallna ansökningar om handlingar som tidigare inte lämnats ut på 64 %.

D) De sökandes profiler⁵

Akademiker och forskare utgör fortfarande den största andelen av sökandena, med mer än 33 %. Därefter kommer företag, miljöorganisationer och andra intresseorganisationer, som tillsammans står för omkring 20 % av ansökningarna. Journalister, som står för 16 % av ansökningarna, var den största gruppen bland de sökande som begärde handlingar som inte tidigare lämnats ut.

Mönstret i fråga om den geografiska fördelningen av ansökningar på olika medlemsstater förblir detsamma. Omkring 18 % av ansökningarna kom från Belgien, som var det land med flest ansökningar, följt av (i fallande ordning) Tyskland (15 %), Spanien (15 %), Frankrike (11%) och Italien (10 %). Antalet ansökningar från tredjeländer stod för cirka 4,6 % av det totala antalet.

Engelska förblev det språk som användes oftast i ansökningarna (55 %), följt av franska (13 %), tyska (11 %) och spanska (4 %) enligt liknande mönster från tidigare år.

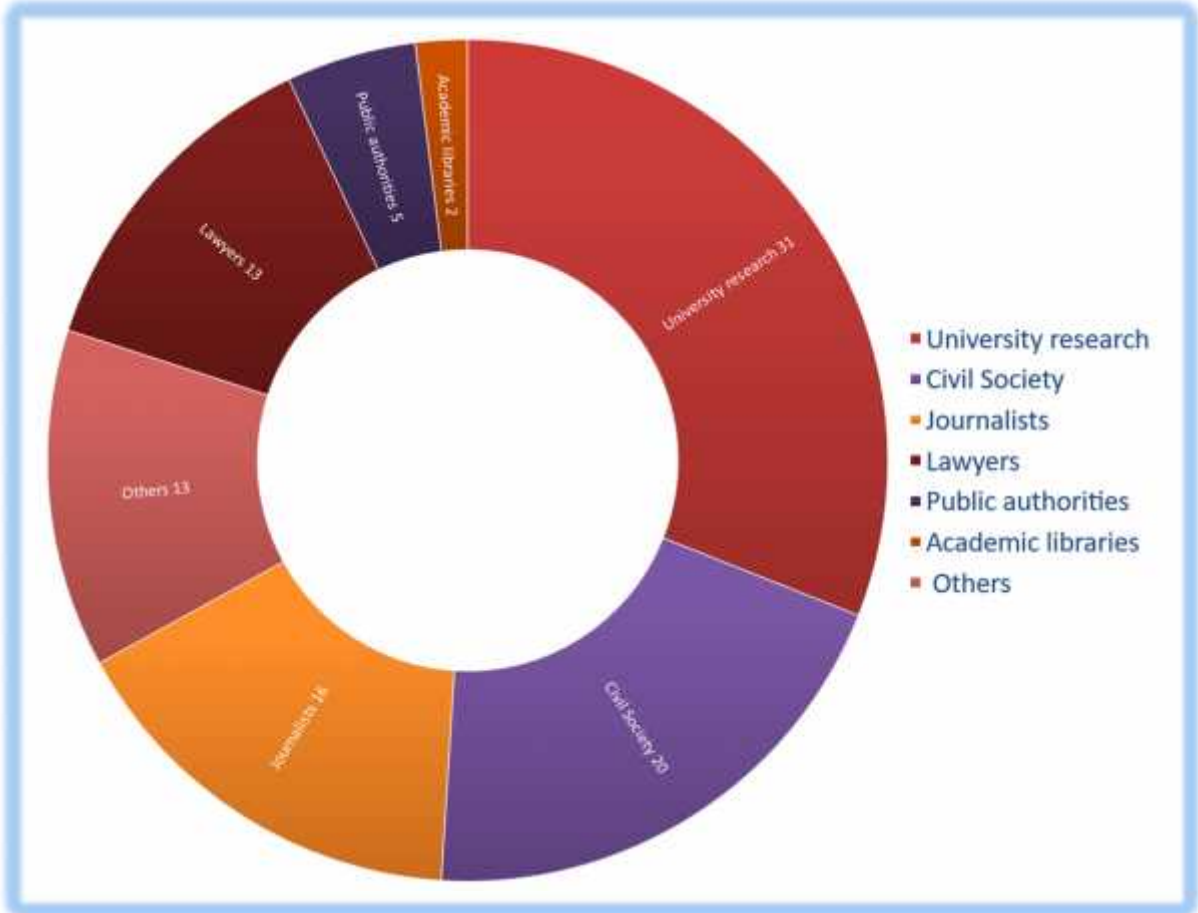
(Figur 8) **Profiler för de personer som ansökte om tillgång till handlingar 2017**

(Figur 8a) Nationalitet

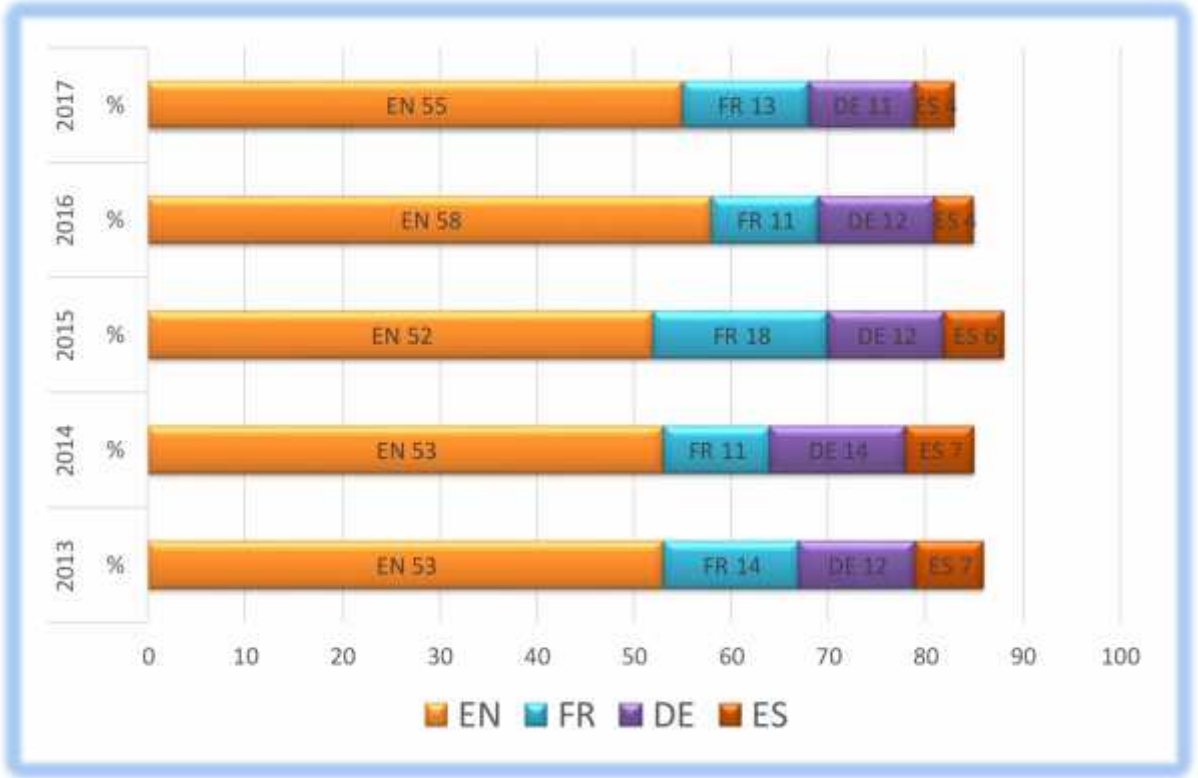
⁵ Data om sökandenas profiler samlas in på grundval av de uppgifter som de lämnar i sina ansökningar. Då det enligt förordning (EG) nr 1049/2001 inte är obligatoriskt för sökanden att lämna uppgifter om sin identitet valde emellertid ett visst antal av sökandena att inte tillkännage sitt yrke. Detta gäller i synnerhet för ansökningar som lämnats in via e-post.

(Figur 8b) **Yrke**

(Figur 8c) **Språk**

KAPITEL II

UTVECKLINGSTENDENSER OCH SÄRSKILDA FRÅGOR

Viktiga händelser i EU eller verksamhet i Europaparlamentet som fått särskilt mycket uppmärksamhet leder ofta till ett ökat antal ansökningar om tillgång till handlingar. Under 2017 kunde ett antal ansökningar tydligt kopplas till nationella val i medlemsstaterna eller till artiklar i medierna om finansieringen av europeiska politiska partier – ett ämne som den specialiserade pressen skrivit mycket om på senare tid. De starkaste tendenserna under året hade emellertid mer att göra med långsiktiga intressen än med enstaka händelser. De flesta ansökningarna om tillgång till handlingar under det senaste kalenderåret gällde ledamöters utgifts- och ersättningskrav och vissa av Europaparlamentets administrativa uppgifter, bland annat upphandlingar. Allmänheten har under många år haft ett intresse för handlingar och information om dessa frågor, vilket framgår av de ärenden som tagits upp i EU-domstolen, vilka diskuteras nedan.

A) Ansökningar om ledamöters utgifts- och ersättningskrav

Allmänhetens stora intresse av att få tillgång till handlingar och information om ledamöternas utgifts- och ersättningskrav kvarstod under 2017. Av alla ansökningar som gällde handlingar som inte tidigare lämnats ut rörde 26 % denna kategori. Att döma av uttalanden som gjorts vid rättsliga förhandlingar eller i ansökningsformulär är målet med sådana ansökningar att öka den offentliga granskningen av användningen av offentliga medel, däribland ledamöternas allmänna tjänstetillägg.

Parlamentets praxis

Av princip finns det en strukturell separation mellan parlamentets valda ledamöter och själva institutionen. Därför har institutionen inte befogenhet att besluta huruvida tillgång ska ges till ledamöternas personliga handlingar, e-postmeddelanden, kalendrar, brev eller interna meddelanden. Dessa betraktas inte som parlamentshandlingar. I artikel 116.2 i parlamentets arbetsordning anges emellertid att de handlingar som upprättas av enskilda ledamöter, när det gäller tillgång till handlingar, är parlamentshandlingar om de läggs fram inom ramen för arbetsordningen. Enligt denna bestämmelse blir utgifts- och ersättningskrav som ledamöterna lämnar in till parlamentet för att få ersättning parlamentshandlingar, och omfattas därför av tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 1049/2001. Det är sådana handlingar som medborgare och organisationer ofta begär tillgång till.

Vid behandling av ansökningar om tillgång till handlingar med anknytning till ledamöter tar parlamentet hänsyn till artikel 116.2 i parlamentets arbetsordning och mycket ofta även till artikel 4.1 b i förordning (EG) nr 1049/2001 om skydd av den enskildes privatliv och integritet.

Utgifts- och ersättningskrav innehåller en mängd personuppgifter i den mening som avses i förordning (EG) nr 45/2001. Därför måste parlamentet i de flesta sådana fall neka tillgång till handlingen i fråga, med hänvisning till skyddet av den enskildes privatliv och integritet i

enlighet med artikel 4.1 b i förordning (EG) nr 1049/2001 jämförd med förordning (EG) nr 45/2001⁶.

Parlamentets strategi avseende tillgång till sådana handlingar understöds av de riktlinjer som presidiet beslutade om den 20 februari 2008 på grundval av bästa praxis som observerats i nationella parlament. I enlighet med dessa riktlinjer offentliggörs inte detaljerade uppgifter om de belopp som verkligen betalas ut till enskilda ledamöter, men ledamöterna har emellertid rätt att lämna ut den information de vill dela med allmänheten.

B) Ansökningar om handlingar med koppling till anbudsinfordringar och upphandlingsförfaranden

En annan tendens som observerats under 2017 och som förtjänar ett eget avsnitt i denna rapport är allmänhetens intresse för att få tillgång till handlingar som gäller upphandlingar. Anbudsgivare och ibland även forskare eller journalister lämnar in ansökningar om tillgång till handlingar om offentliga upphandlingsförfaranden i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001. Denna sorts ansökningar har lett till olika problem under åren, varav vissa kunde lösas – om inte helt så åtminstone delvis – under 2017.

Ansökningar om ett orimligt antal handlingar

I motsats till vissa nationella lagar innehåller förordning (EG) nr 1049/2001 ingen bestämmelse om ogrundade och uppenbart orimliga ansökningar. Vissa sökande begär emellertid tillgång till mycket omfattande handlingar eller mycket stora filer. Sådana svårhanterliga ansökningar kan leda till en stor administrativ börda för institutionen. Hanteringen kräver ofta fördjupade efterforskningar, detaljerade analyser och samarbete med ett flertal av parlamentets avdelningar.

I sådana fall har parlamentet enligt artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1049/2001 rätt att förlänga den lagstadgade tidsfristen för svar till sökanden med ytterligare 15 arbetsdagar och att informellt samråda med sökanden för att finna en rimlig lösning i enlighet med artikel 6.3 i samma förordning. Dessa alternativ har dock inte alltid varit tillräckliga eller lämpliga. I avsaknad av en överenskommelse mellan sökanden och parlamentet om att minska ansökans omfattning till ett hanterbart antal handlingar fanns det tills nyligen inget rättsligt prövat sätt att lösa problemet med den orimligt stora börda som sådana ansökningar medför.

EU-domstolen hade påpekat att institutionerna i vissa fall, då antalet handlingar som efterfrågas eller omfattningen av de avsnitt som ska censureras skulle medföra en orimlig administrativ arbetsbörda, enligt proportionalitetsprincipen har rätt att göra en avvägning mellan allmänhetens intresse och arbetsbördan i samband med ansökan. Denna möjlighet och de omständigheter under vilka den får utnyttjas har nu erkänts och fastställs genom domen i mål T-136/15, Evropäiki Dynamiki mot parlamentet. Detta ärende gällde en ansökan om tillgång till all tillgänglig information om samtliga anbudsförfrågningar som parlamentet utfärdade inom samtliga delar av en upphandling avseende ett it-ramavtal.

Domarna bekräftade att institutionen, när det inte finns något alternativ till en individuell bedömning av de begärda handlingarna, får neka tillgång till handlingarna med hänvisning

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter, EGT L 8, 12.1.2001, s. 1.

till den orimliga arbetsbördan när en sådan hantering medför en orimlig arbetsbörda och när institutionen förgäves har försökt att nå en överenskommelse om att minska ansökningens omfattning.

Handlingar med anknytning till finansiering av europeiska politiska partier

För att motta finansiering från EU-budgeten för sin verksamhet under ett räkenskapsår får europeiska politiska partier och stiftelser, som svar på en årlig förslagsinfordran, ansöka om bidrag innan räkenskapsåret inleds.

Finansieringsförfarandet fastställdes ursprungligen i förordning (EG) nr 2004/2003 och enligt reglerna krävdes direkt offentliggörande av specifik information. Samtidigt mottog parlamentet många ansökningar om allmän tillgång till handlingar eller information om hanteringen av finansieringsförfarandet i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001. Det fanns emellertid inga uttryckliga bestämmelser om utlämnande av sådan information. Många av ansökningarna gällde tillgång till de politiska partiernas ansökningshandlingar avseende bidrag. Detaljerna i bidragsansökningarna och informationens känsliga karaktär ledde normalt till att parlamentet kom fram till att de inte kunde lämnas ut utan att riskera organisationens centrala mål och verksamheter, om en ansökan begärdes ut enligt förordning (EG) nr 1049/2001. En konsekvens av detta var att tillgång till bidragsansökningarna måste avslås för att skydda partiernas eller stiftelsernas affärsintressen, i enlighet med första strecksatsen i artikel 4.2 i förordning (EG) nr 1049/2001.

Efter att förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 trädde i kraft och ersatte förordning (EG) nr 2004/2003 från och med räkenskapsåret 2018 har saker och ting förändrats. Dels inrättades myndigheten för europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser, ett oberoende organ som registrerar europeiska politiska partier och stiftelser, dels infördes direkt automatiskt offentliggörande av information och handlingar om dessa politiska partier och stiftelser av denna myndighet. Parlamentet förväntar sig därför en betydande minskning av ansökningarna om tillgång till handlingar som gäller politiska partier och stiftelser.

C) Samråd med tredje part

Om parlamentet, i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001, uppmanas att besluta om ett eventuellt offentliggörande av en handling som den innehar men som härrör från tredje part kan parlamentet behöva samråda med denna tredje part om offentliggörandet. I de flesta fall har upphovsmannen till en handling en bättre möjlighet att avgöra om handlingen kan lämnas ut än en aktör som bara hanterar den tillfälligt.

Interinstitutionella samråd

Om den tredje parten i fråga är kommissionen eller rådet samråder parlamentet med den tredje parten i enlighet med ett särskilt samförståndsavtal som ingicks mellan de tre institutionerna 2002. Enligt detta avtal samråder kommissionen och rådet också med parlamentet om de ombeds lämna ut en handling som härrör från parlamentet.

De tre institutionerna åtog sig enligt avtalet att slutföra sådana preliminära samråd inom en tidsperiod som gör det möjligt för dem att avsluta behandlingen av ansökningar om tillgång till handlingar inom de obligatoriska tidsfrister som fastställs i förordning (EG) nr 1049/2001.

Det gör det också möjligt för den institution som behandlar ansökan att få bättre grepp om de begärda handlingarna och de intressen som står på spel, innan den fattar ett beslut. Parlamentet deltog i tio samråd enligt samförståndsavtalet under 2017.

Samråd med andra tredje parter

Om parlamentet, i enlighet med förordning (EG) nr 1049/2001, uppmanas att besluta om ett eventuellt offentliggörande av en handling som den innehar men som härrör från en annan tredje part än rådet eller kommissionen, måste parlamentet samråda med denna tredje part om utlämnandet av handlingarna, såvida det inte framgår tydligt att handlingarna i fråga ska, eller inte ska, lämnas ut. Eftersom dessa tredje parter inte uttryckligen har åtagit sig att svara på samråden inom en viss tidsperiod är behandlingen av sådana ansökningar mer komplicerad.

I juli, när EU-domstolen genom sitt beslut i mål C-213/15 P bekräftade att domstolsinlagor ska bedömas på samma sätt som alla andra handlingar vid tillämpningen av förordning (EG) nr 1049/2001, mottog parlamentet ansökningar om tillgång till alla inlagor med koppling till några ärenden där parlamentet varit inblandat. Med anledning av detta inledde parlamentet samråd med samtliga parter vars inlagor parlamentet förfogade över, inbegripet inlagor från flera medlemsstater. Parlamentet lämnade i slutändan ut de begärda handlingar vars offentliggörande hade godkänts av upphovsmännen. I övriga fall beslutade parlamentet, i enlighet med de undantag från rätten till tillgång som ingår i förordning (EG) nr 1049/2001 och med beaktande av rättspraxis, att de begärda inlagorna inte kunde lämnas ut.

KAPITEL III

Klagomål till Europeiska ombudsmannen och rättsfall

Klagomål som lämnas in till Europeiska ombudsmannen och domstolsförfaranden som gäller parlamentets tillämpning av förordning (EG) nr 1049/2001 ger ofta administrationen tillfälle att finjustera sin praxis i frågor som gäller tillgång till handlingar. Det görs oavsett vad resultatet av förfarandena blir. I detta kapitel ges en översikt över de klagomål som lämnades in till ombudsmannen under 2017 samt pågående domstolsförfaranden.

A. Nya klagomål

– Klagomål 611/2017 och klagomål 895/2017

Under våren 2017 ingavs två klagomål av en journalist som fått avslag på sina ansökningar om tillgång till handlingar som huvudsakligen gällde personuppgifter för personal. De två klagomålen är snarlika. Det första gäller parlamentets beslut att förlänga tidsfristen för behandlingen av ansökan och det faktum att parlamentet nekade tillgång till vissa handlingar. I sitt andra klagomål påpekade den sökande återigen att parlamentet förlängt svarstiden på ett otillbörligt sätt, att parlamentet nekade tillgång till en viss handling på felaktiga grunder och att parlamentet registrerar vissa handlingar på ett sätt som inte är förenligt med förordning (EG) nr 1049/2001.

Ombudsmannen granskade handlingarna i fråga under sommaren 2017. För närvarande väntar parlamentet på ombudsmannens slutsatser.

– Klagomål 1956/2017

I november lämnade en sökande in ett klagomål till ombudsmannen gällande en ansökan om tillgång till handlingar som innehåller personuppgifter för ledamöter i Europaparlamentet och nationella parlament. Ärendet har sedermera avslutats och kräver ingen uppföljning.

B. Rättslig prövning

B.1) Nya ärenden

Parlamentets beslut om tillgång till handlingar överklagas relativt sällan. Detta år väcktes en enda ogiltighetstalan vid EU-domstolen.

Den väcktes av en professor i EU-rätt i juli och gällde ogiltigförklaring av parlamentets beslut av den 3 april 2017 om att neka allmänheten tillgång till ett parlamentsbeslut daterat den 8 juli 2015. Som anledning till nekandet angavs att det sistnämnda beslutet var föremål för ett överklagande i domstolen (mål T-421/17, Leino-Sandberg mot parlamentet) och att domstolsförfarandet skulle kunna undergrävas om handlingen offentliggjordes.

B.2) Domstolsavgöranden

I början av året pågick tre mål som rörde tillgång till handlingar med koppling till Europaparlamentet: mål T-136/15, Evropäiki Dynamiki mot parlamentet (offentliga upphandlingar), mål T-540/15, De Capitani mot parlamentet (trepårtshandlingar) och målen T-639/15 till T-666/15, journalister mot parlamentet (ledamöters utgifter och ersättning). Domstolen höll en förhandling i vart och ett av dessa mål under året och har sedermera meddelat beslut i mål T-136/15, Evropäiki Dynamiki mot parlamentet och mål T-540/15, De Capitani mot parlamentet.

1) Mål T-136/15 – Evropäiki Dynamiki mot parlamentet

I detta mål begärde sökanden att parlamentet skulle ge tillgång till all tillgänglig information om samtliga anbudsförfrågningar i samband med ett antal upphandlingar. Parlamentet informerade sökanden om att det inte kunde hålla den tidsfrist som fastställs i förordning (EG) nr 1049/2001 om tillgång till handlingar, med tanke på det mycket stora antal handlingar som måste bedömas individuellt, och det föreslogs att man kanske kunde komma fram till en "rimlig lösning" i den mening som avses i artikel 6.3 i den förordningen. Sökanden godtog inte detta förslag. Mot denna bakgrund nekade parlamentet tillgång till samtliga begärda handlingar, eftersom den ansåg att den medföljande arbetsbördan var orimlig.

Domstolen bekräftade parlamentets hållning att en institution kan neka tillgång till handlingar om en ansökan medför en oproportionerlig administrativ arbetsbörda. Domstolen ansåg att en institution får neka tillgång till handlingar med anledning av en orimlig arbetsbörda på villkor att 1) den arbetsbörda som den individuella prövningen av de begärda handlingarna innebär är orimlig, 2) att institutionen har samrått med sökanden för att försöka hitta en rimlig lösning och 3) att institutionen konkret har övervägt alla alternativa lösningar till en individuell prövning av handlingarna.

Denna dom är av betydelse vid ärenden som kan vara svåra att behandla inom de tidsfrister som fastställs i förordning (EG) nr 1049/2001.

2) Mål T-540/15 – De Capitani mot parlamentet (handlingar från trepartsmöten)

I detta mål begärde sökanden en ogiltigförklaring av parlamentets beslut av den 8 juli 2015 om att bevilja allmänheten enbart partiell tillgång till två flerkolumnshandlingar avseende pågående interinstitutionella förhandlingar om lagförslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens organ för samarbete och fortbildning inom brottsbekämpning (Europol).

Domstolen höll en förhandling i september 2017 och avkunnade dom den 22 mars 2018. Domarna ansåg att parlamentet inte i tillräcklig mån styrkt att ett fullständigt utlämnande av de begärda flerkolumnstabellerna innan lagstiftningsförfarandet avslutats på ett allvarligt sätt skulle undergräva detta. Därför ogiltigförklarade de parlamentets beslut på grund av bristfällig motivering.

3) Målen T-639/15 till T-666/15, Psara m.fl. mot parlamentet (parlamentsledamöters utgifter och ersättningar)

Talan väcktes av flera journalister i 29 mål vid tribunalen i november 2015 till följd av parlamentets beslut om att neka allmänheten tillgång till underlagshandlingar avseende alla ledamöters ersättningar och utgifter med hänvisning till skyddet av enskildas privatliv och integritet.

Ansökningarna gällde hundratusentals handlingar.

Sökandena begärde en ogiltigförklaring av parlamentets beslut inför tribunalen, efter att parlamentet vägrat att behandla ansökningarna med hänvisning till det skydd för enskildas privatliv som fastställs i förordning (EG) nr 1049/2001 och till omöjligheten att bedöma ett så stort antal begärda handlingar, vilket inte minskades till ett hanterbart antal. Förhandlingen ägde rum i oktober 2017. Ett avgörande väntas under 2018.

Avslutande anmärkningar

I takt med att parlamentets ansvarsområde har utökats med åren sedan förordning (EG) nr 1049/2001 trädde i kraft har också allmänhetens intresse för institutionen ökat. Folk är nu mer medvetna och bättre informerade om att parlamentet automatiskt och direkt offentliggör nästan alla sina lagstiftningshandlingar. Det innebär att antalet onödiga ansökningar om tillgång till handlingar som redan har offentliggjorts har minskat och att ansökningarna har blivit alltmer specialiserade. Många sökande, journalister och forskare begär tillgång till interna rapporter och upplysningar om institutionens administrativa uppgifter. Detta kommer förmodligen att fortsätta, och till och med öka inför det kommande Europaparlamentsvalet 2019.

Samtidigt tyder antalet mål som gäller ogiltigförklaring av parlamentets beslut och domstolens nyligen utfärdade positiva avgörande i mål T-136/15 att parlamentet vanligtvis hittar rätt balans mellan rätten till tillgång till handlingar och undantagen från denna rättighet.